

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Факультет історії і права

Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського

Кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу

Круглий стіл
до Дня працівника освіти
***«Юридична освіта –
майбутній капітал України»***

29 вересня 2023 року

Харків

ЗМІСТ

Вітальне слово	4
Ворожбіт-Горбатюк В.В. Пробаційні програми в реалізації прав людини.....	5
Коваленко О.О. Стандарти вищої юридичної освіти як засада формування майбутнього капіталу України.....	8
Шабанов Р.І. Освіта – потенціал майбутнього. Якісна освіта як запорука продуктивної зайнятості.....	11
Головань Т.Г. Освітні кластери як форма взаємодії у світовому освітньо-науковому середовищі	14
Гоц-Яковлева О.В. Академічна доброчесність як ключова засада якісної юридичної освіти.....	17
Пономаренко О.М. Концептуальні засади викладання дисциплін приватно-правового циклу при підготовці фахівців у галузі права.....	19
Нечитайленко А.О., Нечитайленко В.А. Про деякі актуальні проблеми науково-методичного забезпечення навчальних дисциплін в закладах юридичної освіти	22
Остапенко О.Г. Роль конституційного права в освітньому процесі.....	25
Сприндис С.І. Підвищення якості знань студентів як результат проведення реформ у правовій системі держави	28
Янчук Н.Д. Модернізація юридичної освіти в Україні в контексті законопроекту «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії	30
Кошарновська С.Л. Проблеми реформування юридичної освіти в Україні.....	34
Сорокіна Л.В. Судова влада – правовий аспект	36
Циркуненко О.В. Юридична освіта як елемент репутації закладу/установи	41
Кириленко Б.І. Юридична освіта майбутнього: виклики сьогодення	43
Лиманський П.П. До питання особливостей професійної діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО як суб'єктів трудових правовідносин	47
Шапірко В.Г. Роль освітнього процесу в розвитку державної служби	50
Коваленко Т.О. Чи здатна сучасна шкільна програма забезпечити старт якісної юридичної освіти як засади розбудови правової держави: критичний погляд здобувача середньої освіти.....	52

Лиманський Павло Павлович,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
3-го року навчання
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
plimanski@gmail.com

ДО ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗВО ЯК СУБ'ЄКТІВ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Реформування вищої освіти в Україні в напрямку європейської інтеграції на сьогодні є одним з актуальних питань, яке викликає безліч суперечностей серед фахівців. В контексті трудового права науково-педагогічні працівники закладу вищої освіти (ЗВО) виступають суб'єктами трудових правовідносин і мають певні професійні обов'язки. Специфіка професійної діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО зумовлена особливостями педагогічної праці, яка спрямована на розвиток науки, методики, технологій навчання та виховання нової генерації фахівців у різних галузях.

Професійна науково-педагогічна діяльність у закладах вищої освіти є відповідною галузевою підставою правового регулювання праці науково-педагогічних працівників, оскільки присутні такі фактори: є особливості виду діяльності; об'єкт, на який спрямована діяльність; націленість на отримання результатів діяльності; достатній обсяг та наповненість трудових функцій згідно педагогічної діяльності; підвищені кваліфікаційні вимоги до рівня освіти, кваліфікації науково-педагогічного працівника; надмірне навантаження (нервово-емоційне) в процесі здійснення діяльності [1, с. 45].

Закон України «Про вищу освіту» зазначає, що заклад вищої освіти – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [2].

Щодо визначення основних посад науково-педагогічних працівників та порядку їх заміщення законодавством встановлено, що зазначені посади можуть обіймати особи з науковим ступенем, або вченим званням та особи зі ступенем магістра (ст. 55, п. 9), це:

- 1) керівник (ректор, президент, начальник, директор);

2) заступник керівника (проректор, віце-президент, заступник начальника, заступник директора, заступник завідувача), діяльність якого безпосередньо пов'язана з освітнім або науковим процесом;

3) директор (начальник) інституту, його заступники, діяльність яких безпосередньо пов'язана з освітнім або науковим процесом;

4) декан (начальник) факультету, його заступники, діяльність яких безпосередньо пов'язана з освітнім або науковим процесом;

5) директор бібліотеки; 5⁻¹) директор музею;

6) завідувач (начальник) кафедри, заступник начальника (завідувача) кафедри вищого військового навчального закладу, закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, військового навчального підрозділу закладу вищої освіти;

7) професор;

8) доцент;

9) старший викладач, викладач, асистент, викладач-стажист;

10) науковий працівник бібліотеки;

10⁻¹) науковий працівник музею;

11) завідувач аспірантури, докторантури [2].

Слід зазначити, що Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 року № 610 було затверджено професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти», проєкт цього стандарту розроблений МОН України. У відповідності до Національного класифікатора України ДК 003 2010 «Класифікатор професій» до групи, вказаної у стандарті увійшли: професор, доцент, викладач закладу вищої освіти, асистент.

Як зазначено у коментарях до стандарту, – «МОН рекомендує використовувати зазначений професійний стандарт при розробленні вимог до посад науково-педагогічних працівників, освітньо-наукових програм другого та третього рівнів вищої освіти, програм підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників, планування професійного розвитку викладачів» [3].

Серед трудових функцій (професійних компетентностей за трудовою дією) у професійному стандарті вказуються: здатність розробляти програму навчальної дисципліни, або її складники, навчальні та методичні матеріали; здатність проводити навчальні заняття; здатність здійснювати індивідуальний супровід студентів під час навчання; здатність обґрунтовувати, спланувати та виконувати дослідницький (творчий) проєкт; здатність готувати, планувати, проводити освітні і наукові заходи; здатність готувати матеріали до акредитації освітніх програм [4].

Отже, можна зробити висновок, що викладач закладу вищої освіти за своїми професійними функціями проводить навчальну (викладацьку), методичну, науково-дослідницьку та виховну роботу.

Дослідниця Н.Мирончук [5, С. 149], виділяє серед основних професійних обов'язків викладача закладу вищої освіти – викладання на високому науково-

теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю; провадження наукової діяльності; підвищення професійного рівня, педагогічної майстерності, наукової кваліфікації.

Окрім того, вона окреслює ще декілька напрямів, зокрема, громадська діяльність; академічна мобільність; аналітико-оцінна діяльність; професійне самовдосконалення.

Таким чином, можна цілком погодитись з фахівцями, що професійна діяльність викладача закладу вищої освіти є складною та динамічною системою зі специфічною структурою з багато чисельними елементами: гностичним, проєктивним, конструктивним, організаційним, комунікативним, що вимагає міцних знань, умінь, які успішно реалізуються в процесі педагогічної діяльності та сформованості відповідних особистісних і професійних якостей.

Необхідність використання викладачем закладу вищої освіти в процесі навчання студентів, у викладацькій діяльності (читання лекцій, проведення практично-лабораторних занять, організація пошукової роботи студентів та ін.) висновків власної науково-дослідницької діяльності, потребує значних затрат часу, що призводить до ненормованості робочого часу – це є ще однією з особливостей професійної діяльності викладача.

Крім того, перехід на дистанційне навчання під час пандемії та під час воєнного стану в Україні став справжнім випробуванням для більшості викладачів, оскільки прийшлося швидко адаптуватися до нових умов, змінювати графіки роботи, методи, засоби викладацької діяльності тощо.

За свідченням вчених, – «під час дистанційної роботи у науково-педагогічних працівників виникає певне перенавантаження, яке не було передбачене у разі планування навчального навантаження на поточний навчальний рік з урахуванням саме аудиторної роботи, це призводить до значного перенавантаження під час виконання навчальної роботи та психологічно-емоційного перенавантаження науково-педагогічного працівника» [6, С. 43].

К. Попова-Коряк, зазначаючи специфіку змісту трудової функції науково-педагогічних працівників, виділяє щонайменше чотири різновиди робіт науково-педагогічної діяльності: навчально-виховна, методична, дослідницька, організаційна та управлінська роботи та робить висновок про те, що, – «всі ці різновиди робіт мають провадитися гармонійно, збалансовано; їх провадження вимагає від науково-педагогічного працівника постійної роботи із науковими джерелами» [1, С. 41].

Підсумовуючи вищевикладене, можна відмітити, що в умовах професійної діяльності науково-педагогічні працівники повинні бути здатними швидко орієнтуватися у змінених умовах праці; знаходити ефективні рішення у будь-яких ситуаціях, у тому числі нештатних; постійно підвищувати свій науковий та творчий потенціал; бути достойним прикладом для підростаючого покоління; виховувати студентську молодь у дусі поваги до рідної мови, культури, професії вчителя; поваги до власної держави та її незалежності.

Список використаних джерел:

1. Попова-Коряк К.О. Особливості правового регулювання праці науково-педагогічних працівників. Дисертація Рукопис. ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2018.
2. Закон України «Про вищу освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Затверджено професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладу вищої освіти». <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti>
4. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладу вищої освіти» https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi_osviti.pdf
5. Мирончук Н.М. Особливості праці викладача вищого навчального закладу в контексті самоорганізації його професійної діяльності. *Проблеми освіти: Наук-метод. зб.* Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 85. С. 147-151.
6. Кричфалушій-Степанова К.М. Робота науково-педагогічних працівників за межами нормативної тривалості робочого часу. *Науковий вісник публічного та приватного права.* Київ. Вип. 1, 2021. С. 37-43.

УДК 342.1

<https://orcid.org/0000-0002-4680-1693>

Шапірко Віталій Геннадійович,
здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти 2 року навчання,
спеціальність 081, Право,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди,
vitalii.shapirko@gmail.com

РОЛЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Державна служба є складною та різноманітною системою, яка забезпечує виконання функцій влади, реалізує громадянські права та відповідає за вирішення численних завдань, пов'язаних з управлінням державою. Щоб ця система працювала ефективно, державні службовці повинні мати високий рівень професійної підготовки та навичок. Освіта виступає важливим інструментом, який допомагає забезпечити цей рівень підготовки.

Роль освіти в державній службі:

1. **Формування компетентностей:** освіта допомагає формувати компетентності, необхідні для виконання різноманітних завдань державної служби. Це включає в себе розуміння правових, економічних, соціальних та політичних аспектів роботи держави.

2. **Підвищення ефективності:** державні службовці, які мають відповідну освіту, здатні працювати більш ефективно. Вони можуть аналізувати складні